

MONITORRAPPORTAGE “ZWOLLE ZONDER AFVAL” Q1 2023

ROVA, mei 2023

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	3
2	Ontwikkeling aanbod restafval	5
3	Ontwikkeling aanbod grondstoffen	6
4	Specifieke afval- en grondstoffenstromen	7
5	Ontwikkeling bijplaatsingen en kwaliteit grondstoffen	9

1 INLEIDING

Op 1 januari 2023 heeft de gemeente Zwolle een tarief op restafval ingevoerd. Deze beleidswijziging is het laatste uit te voeren onderdeel van het Uitwerkingsplan Grondstoffenplan 2017-2020 ("Zwolle zonder Afval"). De gemeente monitort in 2023 het effect van deze maatregel(en). Dit document rapporteert over de resultaten van het eerste kwartaal van 2023.

1.1. UITWERKINGSPLAN GRONDSTOFFENPLAN 2017-2020

Het hoofddoel van het Uitwerkingsplan Grondstoffenplan 2017-2020 is om de landelijke ambitie van 100 kilo restafval per inwoner per jaar te realiseren; een doel zoals vastgelegd in het landelijke programma Van Afval naar Grondstof (VANG). Omdat dit doel in 2020 nog niet was gerealiseerd, is het Grondstoffenplan met een aantal jaar verlengd.

Het Uitwerkingsplan GGP bestaat uit drie sporen:

1. Faciliteren: alle inwoners van Zwolle in staat stellen om hun afval te scheiden.
2. Motiveren: inwoners stimuleren om afval te scheiden via voorlichting en educatie.
3. Belonen: inwoners die goed afval scheiden financieel belonen.

Vanaf 2017 is vooral ingezet op het faciliteren en motiveren van alle inwoners om afval te scheiden, o.a. door de invoering van een gft¹-emmerinzameling in compacte buurten zoals Assendorp en het invoeren van een pmd²-zakkeninzameling bij de kleinschalige hoogbouw. Daarnaast is de GRIP-wagen³ ingevoerd en konden inwoners op een GRIP-kaart eenvoudig zien waar ze hun grondstoffen konden inleveren. Tot slot is een aantal voorzieningen voor inwoners aangepast, om o.a. het oneigenlijk gebruik ervan tegen te gaan, zoals de instelling van een limiet van 500 kilo per huishouden per jaar op het te brengen grof huishoudelijk afval naar het milieubrengstation.

De invoering van het tarief op restafval per 1 januari 2023 valt onder het derde spoor en vormt de laatste actie van het huidige grondstoffenplan. Het tarief op restafval houdt in dat voor Zwollenaren de afvalstoffenheffing is opgesplitst: een vast deel waarvan de hoogte afhankelijk is van de grootte van het huishouden (een- of meerpersoons) en een variabel deel waarvan de hoogte afhankelijk is van het aantal aanbiedingen restafval die een huishouden doet.

1.2. DOEL EN OPZET MONITOR

De gemeente Zwolle wil in 2023 de effecten van deze maatregelen monitoren. Dit met als doel om met regelmaat inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het beoogde resultaat: 100 kilo restafval per inwoner per jaar. Gedurende 2023 wordt ieder kwartaal een monitorrapportage opgesteld. Dit document rapporteert over

¹ Gft = Groente- Fruit- en Tuinafval.

² Pmd = Plastic verpakkingen, Metalen Verpakkingen en Drankenkartons.

³ Bij de GRIP-wagen (GRondstoffen Inlever Punt) kunnen inwoners kleine hoeveelheden grof huishoudelijk afval inleveren. De GRIP-wagen staat op bepaalde vaste tijden bij vooral supermarkten in Zwolle.

het eerste kwartaal. Op basis van dit eerste kwartaal is het nog niet mogelijk om betrouwbare en realistische prognoses af te geven over het volledige jaar. Gedurende het jaar zijn er altijd seizoensinvloeden, en ook kan het afvalscheidingsgedrag van inwoners nog veranderen. De resultaten van het eerste kwartaal worden daarom enkel vergeleken met de resultaten van de eerste kwartalen van voorgaande jaren.

Deze monitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de hoeveelheid restafval per inwoner. Er wordt hierbij zowel naar fijn huishoudelijk restafval⁴ gekeken als grof huishoudelijk restafval⁵. Omdat het aanbod restafval samenhangt met het goed scheiden van grondstoffen, brengt de monitor ook de ontwikkeling van het aanbod van grondstoffen in beeld, van zowel enkele haal- als brengvoorzieningen. Tot slot gaat de monitor ook in op enkele mogelijke (ongewenste) neveneffecten van de maatregelen, namelijk op de ontwikkeling van de hoeveelheid bijplaatsingen en de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. De monitor richt zich *niet* op financiële resultaten van de tariefsinvoering.

1.3. LEESWIJZER

Na deze inleiding gaat **Hoofdstuk 2** in op het aanbod van de hoeveelheid fijn en grof restafval per inwoner. **Hoofdstuk 3** monitort de resultaten op het gebied van de ingezamelde grondstoffen. **Hoofdstuk 4** brengt de ontwikkeling van enkele specifieke afvalstromen in kaart zoals het aanbod bij de GRIP-wagen. **Hoofdstuk 5** gaat specifiek in op bijplaatsingen en kwaliteit grondstoffen.

⁴ Onder fijn huishoudelijk restafval wordt verstaan afval dat bij huishoudens vrij komt, dat niet via een grondstoffenvoorziening (voor bijvoorbeeld gft of pmd) wordt aangeboden en klein genoeg is om via een huisvuilzak in een ondergrondse container of via een mini-container kan worden aangeboden.

⁵ Grof huishoudelijk afval is dat afval dat (normaliter) te groot is voor ontdoening via een huisvuilzak in een ondergrondse container of mini-container. Denk aan meubels, matrassen, tapijt.

2 ONTWIKKELING AANBOD RESTAFVAL

Dit hoofdstuk zet uiteen hoe de hoeveelheid (fijn en grof) huishoudelijk restafval per inwoner zich heeft ontwikkeld over het eerste kwartaal van 2023. De resultaten worden vergeleken met de eerste kwartalen van voorgaande jaren.

2.1. FIJN HUISHOUDELIJK RESTAFVAL

De hoeveelheid ingezameld (fijn) huishoudelijk restafval per inwoner is gedaald van rond de 44 kilo per inwoner over de eerste kwartalen van de voorgaande jaren naar 23 kilo over het eerste kwartaal van 2023. Voor een correcte vergelijking met de afgelopen jaren moet de hoeveelheid ingezamelde luiers- en incontinentiemateriaal hier nog bij worden opgeteld (zie paragraaf 4.5). Dit materiaal wordt sinds eind 2022 gescheiden ingezameld, maar wordt vanwege het ontbreken van (duurzame) recyclingmogelijkheden vooralsnog als restafval verbrand. In het eerste kwartaal van 2023 is 1 kilo per inwoner aan luier- en incontinentiemateriaal ingezameld. In totaal komt daarmee de hoeveelheid verbrand (fijn) huishoudelijk restafval op 24 kilo per inwoner over het eerste kwartaal.

Tabel 1: Aanbod fijn huishoudelijk restafval per inwoner per kwartaal (kg)

	Q1 2020	Q1 2021	Q1 2022	Q1 2023
Fijn huishoudelijk restafval	46	45	43	24

2.2. GROF HUISHOUDELIJK RESTAFVAL

Naast fijn huishoudelijk restafval bieden inwoners ook grof huishoudelijk afval aan. Inwoners kunnen hun grofvuil laten ophalen door ROVA (1 x per jaar kosteloos) en tot 500 kilo kosteloos per jaar brengen naar het milieubrengstation. Kleine hoeveelheden grof huishoudelijk afval kunnen inwoners naar de GRIP-wagen brengen (zie paragraaf 4.4). Onderstaande tabel laat zien dat de hoeveelheid ingezameld grof huishoudelijk afval het eerste kwartaal van 2023 iets is gestegen, van 7 kilo per inwoner over het eerste kwartaal van 2022 naar 9 kilo per inwoner over het eerste kwartaal van 2023⁶. Deze stijging kan deels worden verklaard door het verplaatsen van het aanbod van (klein gemaakt) grof vuil via de ondergrondse restafvalvoorzieningen naar het milieubrengstation en door een stijging in het aantal bijplaatsingen (zie paragraaf 5.1). Het gewicht van de opgeruimde bijplaatsingen tellen namelijk mee in deze categorie.

Tabel 2: Aanbod grof huishoudelijk afval per inwoner per kwartaal (kg)

	Q1 2020	Q1 2021	Q1 2022	Q1 2023
Grof huishoudelijk restafval	24	10	7	9

⁶ De sterke daling van het grof huishoudelijk afval per inwoner tussen Q1 2020 en Q1 2021 wordt veroorzaakt door de invoering van een limiet op het kosteloos brengen van grof huishoudelijk afval naar het milieubrengstation per 1 april 2021.

3 ONTWIKKELING AANBOD GRONDSTOFFEN

Dit hoofdstuk brengt de ontwikkeling in kaart van het aanbod van de grondstoffen pmd, gft en opk⁷ en het daaruitvolgende scheidingspercentage.

3.1. PMD, GFT, OPK PER INWONER GEMEENTEBREED

Tabel 3 laat zien dat de hoeveelheid ingezamelde grondstoffen (gft, pmd en opk) in het eerste kwartaal van 2023 is toegenomen ten opzichte van de eerste kwartalen van voorgaande jaren. Het aanbod gft is in het eerste kwartaal met 4 kilo per inwoner gestegen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2022. Het aanbod pmd en opk beiden met 2 kilo per inwoner per kwartaal.

Tabel 3: Aanbod gft, pmd en opk per inwoner per kwartaal (kg)

	Q1 2020	Q1 2021	Q1 2022	Q1 2023
Groente-, fruit- en tuinafval (gft)	16	15	16	20
Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (pmd)	6	6	7	9
Oud papier en karton (opk)	10	11	11	13

3.2. SCHEIDINGSPERCENTAGE

Tabel 4 laat het scheidingspercentage⁸ zien. Over het eerste kwartaal van 2023 is het scheidingspercentage gestegen naar 64%, wat in lijn ligt met de percentages van vergelijkbare gemeenten in stedelijkheidsklasse 2.

Tabel 4: Ontwikkeling scheidingspercentage

	Q1 2020	Q1 2021	Q1 2022	Q1 2023
Scheidingspercentage	51%	51%	48%	64%

⁷ Opk = oud papier en karton.

⁸ Het scheidingspercentage geeft de verhouding weer tussen de hoeveelheid ingezameld restafval die moet worden verbrand en de hoeveelheid ingezamelde grondstoffen die (potentieel) kan worden hergebruikt of gerecycled.

4 SPECIFIEKE AFVAL- EN GRONDSTOFFENSTROMEN

Dit hoofdstuk zet de ontwikkeling van het aanbod van enkele specifieke afvalstromen uiteen.

4.1. Ontwikkeling aanvragen en aanbod (kg) tuinzakken

Inwoners van Zwolle kunnen sinds 1 april 2021 per jaar twee keer kosteloos een tuinzak aanvragen⁹. **Tabel 5** laat zien dat het aantal bestelde tuinzakken na invoering van het tarief op restafval verder is gedaald, terwijl het gewicht per aanbieding is gestegen¹⁰.

Tabel 5: Ontwikkeling aantal aanvragen en kg/per aanbieding tuinzakken

	2021	2022	2023
	Q1	Q1	Q1
Aantal bestelde tuinzakken	5.447	2.225	1.805
Gewicht per aanbieding (kg)	79	83	115

4.2. Ontwikkeling aanvragen en aanbod (kg) gha haalservice

Inwoners van Zwolle kunnen sinds 1 april 2021 1 keer per jaar kosteloos gebruik maken van een haalservice grof huishoudelijk afval. **Tabel 6** laat zien dat het aantal aanvragen in Q1 2023 – net als bij de tuinzak – verder is gedaald ten opzichte van Q1 2022, terwijl het gewicht per aanbieding is gestegen¹¹.

Tabel 6: Ontwikkeling aantal aanvragen en kg/per aanbieding gha haalservice

	2021	2022	2023
	Q1	Q1	Q1
Aantal aanvragen gha	4188	2.170	1.732
Gewicht per aanbieding (kg)	115	166	181

4.3. Ontwikkeling aanbod afval MBS

Inwoners kunnen afval brengen naar het milieubrengstation van ROVA. In het eerste kwartaal van 2023 is 1.582 ton afval gebracht naar het MBS, wat een continuering betekent van een al vanaf 2021 ingezette daling als gevolg van de limiteringsmaatregelen die in april 2021 zijn ingevoerd¹².

⁹ Inwoners van de zogeheten compacte buurten – waar de inzameling van gft via de 20l-emmer verloopt en niet via een 140/240l-minicontainer – kunnen daarnaast 6 keer per jaar kosteloos een kleinere tuinzak aanvragen.

¹⁰ De daling tussen Q1 2021 en Q2 2022 in het aantal bestelde tuinzakken kan worden verklaard door een beleidswijziging per 1 april 2021 waarbij inwoners vanaf dat moment 2 x per jaar kosteloos een tuinzak kunnen aanvragen (in plaats van onbeperkt).

¹¹ De daling in het aantal aanvragen ophalen grof vuil tussen Q1 2021 en Q1 2022 kan worden verklaard door een beleidswijziging per 1 april 2021 waarbij inwoners vanaf dat moment 1 x per jaar kosteloos grof vuil kunnen laten ophalen (in plaats van onbeperkt).

¹² Waar inwoners voor april 2021 tot 250 kilo per dag kosteloos afval naar het MBS konden brengen is dit na april 2021 gelimiteerd tot 500 kilo kosteloos per jaar (gha).

Tabel 7: Ontwikkeling aanbod afval MBS (t)

	2021	2022	2023
	Q1	Q1	Q1
Aanbod MBS	2.925	1.908	1.582

4.4. Ontwikkeling aanbod GHA GRIP-wagen

Inwoners van Zwolle kunnen sinds 2019 kleine hoeveelheden grof huishoudelijk afval (kosteloos) aanbieden bij de GRIP-wagen. **Tabel 8** laat zien dat het aanbod in Q1 2023 is gestegen met bijna 30% ten opzichte van Q1 2022. Naast het tarief op restafval kan deze stijging waarschijnlijk ook worden verklaard door een optimalisatie van de aanbiedtijden van de GRIP-wagen.

Tabel 8: Ontwikkeling aanbod gha GRIP-wagen (kg)

	2021	2022	2023
	Q1	Q1	Q1
Kg totaal	41.225	45.545	59.171
Kg per inwoner	0,32	0,35	0,45

4.5. Ontwikkeling aanvragen en aanbod luiers en incontinentiemateriaal

In november 2022 heeft de gemeente Zwolle, in het kader van het flankerend beleid bij de invoering van het tarief op restafval, een gescheiden inzameling van luiers- en incontinentiemateriaal ingevoerd. Inwoners kunnen zich bij ROVA aanmelden voor het storten van dit materiaal op speciale luiерcontainers. Het ingezamelde luiер- en incontinentiemateriaal wordt voorsnog als restafval verbrand vanwege een tekort aan duurzame verwerkingscapaciteit. Eind Q1 hebben 5.653 huishoudens zich aangemeld voor de speciale containers. In totaal is 150 ton luiers- en incontinentiemateriaal ingezameld.

Tabel 9: Ontwikkeling aanvragen en aanbod (t) luiers- en incontinentiemateriaal

	Q4 2022	Q1 2023
Aantal aangesloten huishoudens	3.530	5.653
Gewicht (t)	5,37	150
Kg per inwoner	0,04	1

5 ONTWIKKELING BIJPLAATSINGEN EN KWALITEIT GRONDSTOFFEN

Dit hoofdstuk brengt de ontwikkeling in kaart van de hoeveelheid bijplaatsingen en de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen.

5.1. BIJPLAATSINGEN

Tabel 12 laat de ontwikkeling zien van het aantal bijplaatsingen¹³. Het aantal bijplaatsingen is met 1.050 gestegen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2022. De stijging wordt vooral veroorzaakt door het aantal bijplaatsingen in de eerste weken van het jaar. In maart komt het aantal bijplaatsingen net boven het niveau van maart 2022 uit. Van alle bijplaatsingen (3.529) betreft ongeveer de helft (49,7%) grofvuil (dat niet in de restafvalcontainers hoort); 43,1% betreft restafval en de overige bijplaatsingen betreffen grondstoffen zoals pmd-zakken en bijgeplaatst papier. In het eerste kwartaal van 2022 was het percentage bijgeplaatst grof afval hoger (71,4%) en het percentage bijgeplaatste restafvalzakken lager (19,2%).

Bij deze ontwikkeling moeten twee opmerkingen worden geplaatst: ten eerste was het aantal bijplaatsingen van het eerste kwartaal van 2022 (mogelijk) relatief laag vanwege de opstart van de registratie gedurende het kwartaal. Ten tweede ruimen inwoners (o.a. zwerfvuilruimers) de zakken restafval die door anderen worden bijgeplaatst het afgelopen kwartaal niet/minder op, zoals voorgaande jaren wel gebeurde.

Tabel 12: Ontwikkeling aantal bijplaatsingen

	Q1 2022	Q1 2023
Januari	824	1.429
Februari	752	1.071
Maart	901	1.029
Totaal aantal bijplaatsingen	2.477	3.529

5.2. KWALITEIT GRONDSTOFFEN

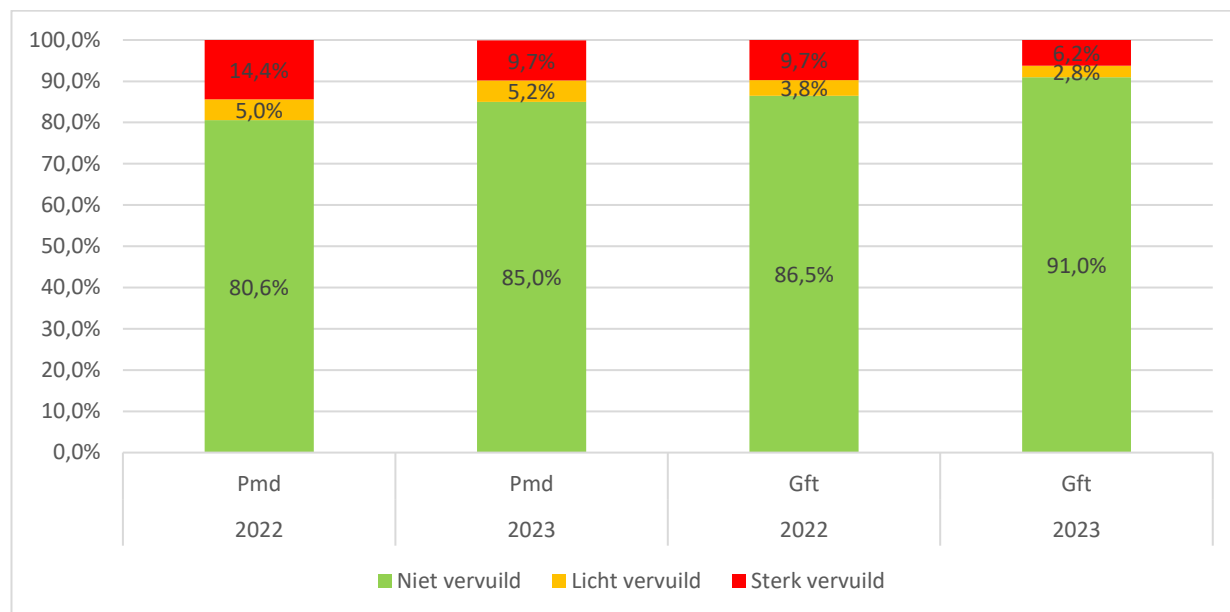
In 2022 en 2023 zijn zogeheten ‘voorloopcontroles’ uitgevoerd op het aangeboden pmd en gft in mini-containers. Het doel hiervan is om inzichtelijk te krijgen hoeveel mini containers goed door inwoners worden aangeboden – d.w.z. worden aangeboden met afval dat ook daadwerkelijk in die container thuishoort. Er zijn ruim 20.000 containers gecontroleerd. **Figuur 1** laat zien dat de kwaliteit van aangeboden grondstoffen op niveau blijft na de beleidswijzigingen en zelfs licht lijkt te verbeteren. Van de gecontroleerde pmd-containers wordt 85% volgens de regels aangeboden; bij gft is dit 91%.

De vervuiling is daarentegen wel flink toegenomen in het aangeboden gft van de zogeheten gft-beugels, deelvoorzieningen die zijn geplaatst bij de kleinschalige en grootschalige hoogbouw. Over het eerste kwartaal van 2023 was gemiddeld 40% van de containers per inzamelronde vervuild door onder meer plastic zakjes (met

¹³ Het betreft hier het aantal bijplaatsingen en dumping. Als bijplaatsing geldt al het afval dat binnen een afstand van 30 meter bij een verzamelcontainer wordt geplaatst. Een dumping is al het afval dat niet in deze buurt van verzamelvoorzieningen wordt geplaatst.

gft-afval) en restafval. Het laatste kwartaal van 2022 was nog sprake van een vervuilingsgraad van 20% per inzamelronde¹⁴.

Figuur 1: Resultaat voorloopcontroles gft- en pmd mini-containers 2022 (Q1 en begin Q2) en 2023 (Q1)

¹⁴ Een vergelijking met het eerste kwartaal van 2022 is niet reëel vanwege de forse toename in het aantal geplaatste voorzieningen en aangesloten huishoudens in de loop van 2022.